

ÜNİTE: DEMOKRASİNİN SERÜVENİ

ÖĞRENME ALANI: Güç, Yönetim ve Toplum Kazanımlar:

(3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.

4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.

5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.

ÖRNEK SORULAR VE ÇÖZÜMLERİ

1. Temel haklara ilgili olarak;

I. İnsanın doğuştan sahip olduğu haklardır.

II. İnsanın insanca yaşaması için gerekli olan haklardır.

III. Bu haklar başka haklardan da yararlanabilmesi için ön koşuldur.

yukarıda verilen bilgilerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve III

D) I, II ve III

Çözüm:

Temel haklar, insanın doğuştan sahip olduğu insanın insanca yaşaması için gerekli olan haklardır. İnsanın değerini korumaya yönelik olan bu haklar insanların başka haklardan da yararlanabilmesinin ön koşuldur. Soruda verilen öncüllerden üçü de temel haklarla ilgili olarak doğru bilgilerdir.

2. En temel haktır

- Hiçbir şekilde ortadan kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz.

- Bütün hakların başında gelir

Yukarıda sözü edilen temel hak aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yaşama hakkı

B) Seçme ve seçilme hakkı

C) Eğitim hakkı

D) Konut dokunulmazlığı hakkı

Çözüm:

Soruda sözü edilen hak " Yaşama hakkı"dır. Yaşama hakkı; en temel haktır. Hiçbir şekilde ortadan kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz. Bu hak bütün hakların başında gelir. Anayasamızda; "Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." denilmiştir.

3.□□□□□□ Demokratik yönetimlerde halk ülke yönetimine aşağıdaki haklardan hangisini kullanarak katılır?

A) Kişi dokunulmazlığı hakkını

B) Seçme ve seçilme hakkını

C) Sağlık hakkını

D) Yaşama hakkını

İLKÖĞRETİM 6

28

SOSYAL BİLGİLER

Çözüm:

Demokratik yönetimlerde halk ülke yönetimine seçme ve seçilme hakkını kullanarak katılır. Herkes ülke yöntemine katılmak için seçme seçilme hakkına sahiptir. Bu amaçla siyasi parti kurulabilir ve siyasi partilere üye olabilir. Yasalarımıza göre 18 yaşını doldurmuş olan her Türk vatandaşı seçme hakkına sahiptir. Seçilme yaşı ise seçilecek görevlere göre değişmektedir. Milletvekili seçilme yaşı 30, cumhurbaşkanı seçilme yaşı ise 40'tır.

4.□□□□□□ Kanunla belirlenen özel durumlar dışında hiç kimsenin üzeri ve özel eşyaları aranamaz, haberleşme araçları dinlenemez. Kişinin özel yaşamıyla ilgili yazıları okunamaz.

Yukarıdaki paragrafta temel haklarımızdan hangisi anlatılmıştır?

A) Eğitim hakkı

B) Sağlık hakkı

C) Özel yaşamın gizliliği

D) Seçme ve seçilme hakkı

Çözüm:

Soruda verilen paragrafta "özel yaşamın gizliliği hakkı" anlatılmıştır. Özel yaşamın gizliliği; herkes özel yaşamına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Kanunla belirlenen özel durumlar dışında hiç kimsenin üzeri ve özel eşyaları aranamaz, haberleşme araçları dinlenemez. Anayasa ve yasalarda belirtilen şartlar dışında hiç kimsenin özel yaşamıyla ilgili yazıları okunamaz.

5.■■■■■■■■ Alper, telefon konuşmalarının izinsiz olarak dinlendiğini ileri sürerek, dinleyenleri mahkemeye vermiştir.

Alper, aşağıdaki özgürlüklerden hangisinin ihlal edildiğini düşünmektedir?

A) Haberleşme

B) Seyahat

C) Siyaset

D) Sağlık

Çözüm:

Bir kişinin telefonlarının izinsiz olarak dinlenmesi, o kişinin haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiği anlamına gelir. Haberleşme özgürlüğü; kişilerin yakınları, çevresi ve çeşitli devlet kuruluşlarıyla, mektup, telefon, e-mail yoluyla haberleşebilmesidir.

6.■■■■■■■■ Serhan, genel seçimlerde oy kullanmış ve halk oylamasına da katılmıştır. **Serhan, aş**

a
ğıldaki haklardan hangisini kullanm
ıřt
ır?

A) Sosyal güvenlik

B) Kamu hizmetlerine girme

C) Siyasal faaliyetlerde bulunma

D) Sendika kurma

Çözüm:

Serhan'ın genel seçimlerde oy kullanması ve halk oylamasına da katılmış olması onun siyasal faaliyetlerde bulunma hakkını kullandığı anlamına gelir.

SOSYAL BİLGİLER

29

İLKÖĞRETİM 6

7. İnsan haklarıyla ilgili olarak;

I. İlk kez Yunan ve Roma'da ortaya çıkmıştır.

II. İnsanı insan yapan özelliklerin toplamıdır.

III. Orta Çağ'da Avrupa'da en yaygın biçimde gelişmiştir.

yukarıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I, II ve III

Çözüm:

İnsan haklarıyla ilgili olarak; "ilk kez Yunan ve Roma'da ortaya çıkmıştır. İnsanı insan yapan özelliklerin toplamıdır." şeklindeki yargılar doğrudur. Ancak, insan hakları Orta Çağ'da en yaygın biçimde gelişmiştir." yargısı yanlıştır. Çünkü, Orta Çağ'da Avrupa'da din egemendi. Yönetim dine dayanıyordu, kral ve imparatorların elindeydi. Bu kişiler devleti din kurallarına göre yönetiyorlardı. Yönetme gücünün krallara Tanrı tarafından verildiğine inanılıyordu. İnsanların hiçbir hakkı yoktu. Bu nedenle de insan hakları düşüncesinin gelişebilmesi mümkün değildi.

8. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi aşağıdaki örgütlerden hangisi tarafından kabul edilmiştir?

- A) Avrupa Birliği B) NATO
C) Birleşmiş Milletler D) Avrupa Ekonomik Topluluğu

Çözüm:

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi; Birleşmiş Milletler örgütü tarafından kabul edilmiştir. Birleşmiş

Milletler'in amacı; temel insan haklarına insan kişiliğinin onur ve değerine kadın ve erkeklerin, ulusların eşitliğine inanarak; uluslararası barışı ve güvenliğini sağlamak ve barışı bozucu eylemleri bastırmaktır.